

d'Albaida a Gandia.

Pron. *montičĕlvo* a dues persones d'Albaida, J.G.M., 1935. Des d'Aielo de Rugat, m'assenyalaven el Calvari de *muntičĕlvo*, 1962 (xxxii, 152.11); però *muntičĕrvo* a Benigànim (xxxii, 10.24), i al poble mateix (xxxii, 163.2), en l'enq. que llavors hi vaig fer (162-164); a Lutxent, on m'ensenyaven de lluny l'Ombria de M., vacil·laven entre *Montičĕlvo* i *Montičĕrvo* (xxxii, 191.19). MGadea escrivia *Montigelvo* (*T. del Xè* I, 280), ço que en el seu deficient sistema gràfic 10 significa *Montičĕlvo* amb e tancada i).

MENCIONS ANT. No figura en el *Rept.* Però J.G.M. troba en doc. de 1364: *Montigerbo*, en l'*A.C.A.*, (reg. 914 Pere III, fº 60); un altre amic em diu que el que es llegeix en aquest reg. i fº és «*Mitrien* (o *Micr*)»¹ in 15 te. de *Montigerbo*.

Més segura és la identificació en un document de 1393: *Montixeruo* [abreujat: -x'vo], *ACA*, reg. 2009, Joan I, fº 11; i 1403: *Montx'uo* (lleg. *Montixeruo* (reg. 2316, feud. R. Martí). Cavanilles, que en parla, 20 amb breu descripció (II, 137.4), li diu «*Montichelvo* o bien sea *Montichervo* como escribe Escolano». En mapes (p.p. *GGRV*) veiem *Monticheruo* en un de 1584 (*GGRV*, prov. Val. I, 464), *Montigerbo* (ib. p. 68), *Monticherbo* (en el de Tomàs López, vol. 25 gral. p. 5).

Ben estudiat el problema crec que aquí s'han confós (amb barreja i superposició dels noms) dos llocs veïns: el nostre (I) i el que distingirem com II. Aquest 30 devia ser un poble morisc molt veí, *Benichelví*: SSiv. anomena «caseríos árabes: Benicalvell, *Benichelví*, Checa, Mezquita...» (p. 275, s.v. *Luchente*, amb cita del seu propi llibre *La Dióc. de Val.*, 171-181 i d'un estudi de J.M. Fuster; i s.v. *Montichelvo* (pp. 304-5) 35 en dóna diverses dates (1318 etc.); i la de 1364 referent a l'alq. *Nutrién* o *Micrent*, «que debería hallarse en los alrededores de la fuente del Molino, donde existen ruinas---. En lo eclesiástico se desmembró de la Pobra del Duc, en 1534, con los 40 anejos Ayelo y Rugat».

Però el que trobem en els censos moriscos són formes un poc diferents: *Benichervi* despoblada de Rugat (amb 6, 11, 13 o 19 cases de moriscos en els 4 censos dels anys 1527-1602, Lapeyre, p. 40); i 45 *Vinichirni* amb 22 de moriscos l'a. 1609 (Reglà, p. 117, cit. entre Salem i Lutxent, pertanyent al Conde de Real): on, evidentment s'havia de llegir *Venichirui* (o sigui *-chirvi*). Però un dels meus inf. de Salem pronuncia *muñčiriví*, situant-ho entre el *Pinar* i la *Font* 50 *d'Elca* (xxxii, 149.8).

Es veu que el lloc no és igual que el de Montitxelvo (I), puix que en separar la parròquia de Salem de la del Ràfol, li van atribuir *Benichelví*; i Salem és 8 o 9 k. lluny de Montitxelvo, i amb els pobles d'Aielo i 55 Rugat entremig. I diu SSiv. (s.v. Salem, p. 379) que

en temps del «Beato» van atribuir a Salem l'annex *Benichernio* [sic], forma que tot seguit corregeix en *Benichervi*.²

Ara bé la forma que jo vaig oir en lloc d'això és *muñčoriví* (a l'inf. 1er. de Salem), com una pda. important i «despoblada» (advertint-me «alguns diuen *muñčereví*» (xxxii, 149) situada de la banda que toca amb Beniatjar i el Benicadell. No sóc l'únic que hi posa aquest accent, perquè també Sarthou (*GGRV*, p. 71) escriu *Benicharví*; i és clar que l'anaptixi *-červí* > *-čereví* pressuposa necessàriament aquesta accentuació.

L'*ETIM.* de (I) podria ser d'una forma molt simple i convincent: MONTICELLUS 'tossalet o petita muntanya', car justament la cosa més notable del petit terme de Montitxelvo és el seu elevat i prominent tossalet, situat en un vèrtex geodèsic de 409 alt., 150 m. més alt que el poble, a Ok6 a l'O. d'aquest i a la r. d'Aielo: és el que l'inf. d'Aielo m'anomenà «el Calvari de *Montitxelvo*». El resultat normal d'això en mossàrab hauria estat **Montitxelvo*. És clar que *Montitxelvo* (I) devia quedar tan despoblada com *Benitxelví* (II) en expulsar els moriscos, any 1612; i llavors, en repoblar-ho de cristians, aquests barrejaren els noms dels dos llogarets contigus (I i II) fent-ne *Montitxelvo*: amb el cos del nom de (I), i la *v* del II.

Ja hem vist, que també té gran extensió avui la pron. amb *r*, *Montixeruo*: és natural, per la *-r-* del II, i més que més puix que ja sabem que els moriscos neutralitzaven *r/l* en llur pronúncia. I alguns moriscos devien quedar-hi.

Per al *-ll-* podríem pensar en un PINNA CERVI 'roca del cervo', amb el canvi arabitzant de *p-* en *B-* que hem demostrat en tants noms en *Beni-* (em limito a remetre al vol. I, 257-9; i encara n'hem trobat molts més en diferents art.); llavors l'accentuació *Benitxelví*, *-xereví*, deuria resultar d'un diminutiu o d'un antic gentilici (*Alacant* / *Alacantí*, *Torrent* / *Torrentí* en els quals la parella amb *-í* no sols és gentilici, sinó també nom d'un altre lloc). Potser sí, Però és que en realitat l'única accentuació ben assegurada és *-erví* etc. a l'última síl·laba. Car trobant-se les altres dades només en cites antigues, tant es poden accentuar a la *í* com a la *é*.

I és que per al *-ll-* hi ha una altra etimologia a la vista: *Beni-čelbí* 'els fills del Xelví', un moro de *Xelva*; parcialment amb *r* morisca. Aquesta és menys hipotètica que la del cervo, animal d'altres climes. Fins i tot, si l'accentuació en la *é* tingué en el II alguna existència real, recordem que l'àrab vulgar sovint retrocedia l'accent de les nises en *-í* a la síl·laba precedent, si era tancada o llarga.

Com que (I) i (II) eren llocs pròxims (*Montitxelvo* és a uns 4 k. de Salem i a 7 de Lutxent), és segur que la influència recíproca entre els dos noms ja degué